

دانشگاه زابل

مدیریت تحصیلات تکمیلی

دانشکده هنر و معماری

گروه معماری

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته مطالعات معماری ایران

گونه‌شناسی بناهای یادمانی مکتب معماری آذربایجان دوره‌ی اسلامی

استاد راهنما:

دکتر جمشید داوطلب

استاد مشاور:

دکتر فرامرز حسن‌پور

تهیه و تدوین:

نقی ابراهیمیان کرده‌ده

بهمن ۱۴۰۱

چکیده

معماری هر ملتی و پیشینه آن، بخشی از تاریخ و هویت فرهنگی آن ملت است. با توجه به این که گذشته، چراغ راه آینده است این کاربرد چراغ گونه‌ی تاریخ، در علم معماری نیز صدق می‌کند و پژوهشگران معمار زیادی در تلاش هستند با حفظ هویت معماری خود، اقدام به خلق بناهای معماری سازگار با محیط و اصیل از نظر هویتی و فرهنگی بپردازند. گونه‌شناسی در معماری یکی از مباحث مهم و ضروری در مطالعات تاریخ معماری است و اندیشمندانی نظیر دوران، کولکوهن، استدمن و والتر گروپیوس به آن پرداخته‌اند که این پایان‌نامه به این اصل معماری با بررسی بناهای یادمانی در سرزمین آذربایجان در شمالغرب ایران می‌پردازد. سرزمینی که زادگاه شیوه‌های معماری آذربایجانی، پارسی و اصفهانی بوده و خود این جغرافیا و سبک معماری آذری (آذربایجانی) نیز همچون سبک‌های خراسانی و پارسی، دارای مکاتب و شیوه‌های بومی و محلی زیادی است.

از این شیوه‌ها می‌توان به شیوه‌ی تبریز، مراغه و قزوین-همدان اشاره کرد که در اختلاط با یکدیگر عمده‌ترین تاثیر را بر معماری یادمان‌های آذربایجان گذاشته‌اند. تحلیل‌ها نشان می‌دهند که یادمان صرفاً مقبره نیست و چهار گونه بنای یادمانی در آذربایجان وجود دارد که در این گروه‌ها قرار می‌گیرند: ۱- یادمان موزه‌ای، ۲- یادمان مقبره‌ای، ۳- یادمان مذهبی و ۴- یادمان زیبایی شناسانه. با توجه به این تفاسیر، هدف این پژوهش بعد از تبیین و تعریف اصل گونه‌شناسی در معماری، تعریف یادمان و بنای یادمانی و شناخت مکتب معماری آذربایجان، با روش تحقیق «بنیادی» و با استفاده از شیوه‌ی تفسیری-تاریخی و ابزار گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای به مبحث اصلی تحقیق یعنی گونه‌شناسی در چهار بعد معنایی، فیزیکی، بصری و پنهان بناهای یادمانی آذربایجان می‌پردازد.

Abstract

The architecture of every nation and its background is a part of the history and cultural identity of that nation. Considering that the past is the light of the future, this use of the light of history also applies to the science of architecture, and many architect researchers are trying to create architectural buildings that are compatible with the environment and authentic in terms of identity and pay cultural Typology in architecture is one of the important and necessary topics in architectural history studies. Thinkers such as Doran, Colquhoun, Stedman and Walter Gropius have addressed it and this thesis deals with this principle of architecture by examining the monuments in the land of Azerbaijan in the northwest of Iran. A land that is the birthplace of Azeri, Persian and Esfahani architectural styles, and this geography itself and Azeri (Azerbaijani) architectural styles, like Khorasani and Persian styles, has many native and local schools and styles. Among these styles, we can mention the styles of Tabriz, Maragheh-Nakhchivan and Qazvin-Hamadan, which have had the greatest impact on the architecture of monuments in Azerbaijan. The analyzes show that the memorial is not just a tomb and there are four types of monuments in Azerbaijan which are included in these groups: 1- museum memorial, 2- tomb memorial, 3- religious memorial and 4- aesthetic memorial. According to these interpretations, the purpose of this research, after explaining and defining the principle of typology in architecture, defining the monument and monument and recognizing the architectural school of Azerbaijan, with the "fundamental" research method and using the interpretative-historical method and collection tools. Through field and library studies, the information deals with the main topic of research, that is, typology in four dimensions: semantic, physical, visual and hidden in the monuments of Azerbaijan.

Keywords: Monuments typology, Azerbaijan architecture school, Monuments, Architecture, Azerbaijan

University of Zabol
Graduate school
Faculty of Art and Architecture
Department of Architecture

**The Thesis Submitted for the Degree of M.Sc
(in the field of Iranian architectural studies)**

Typology of Monumental Buildings in the Azerbaijan School of Architecture in the Islamic Period

Supervisor:

Dr. J. Davtalab

Advisor:

Dr. F. Hassanpour

By:

N. Ebrahemia Kordedeh

February 2023